

תכשיטים אלו (רמב"ם שבת ט, ט, ריטב"א המיוחס לר"ן בשם הרא"ה, וברעת התוס' בסוגיא נחלקו המהרש"א וביאור הגר"א שג, מג).

רְבִי יִשְׁמָעֵאל בַּר יוֹסִי תָנָא הוּא וּפְלִיג, והלכה כדבריו, ומותר לצאת בכל התכשיטים לחצר שאינה מעורבת (תוס' טור או"ח שג בשם רבינו תם). ויש אומרים, שהלכה כרב ואסור לצאת בכל התכשיטים לחצר חוץ מכבול ופאה נכרית (רי"ף, רמב"ם שבת ט, ח). ■ להלכה, יש אומרים שאסורה לצאת בכל התכשיטים חוץ מכבול ופאה נכרית לחצר שאינה מעורבת ולרשות הרבים, אך מותרת לצאת בהם לחצר המעורבת [כדעת הרמב"ם]. ויש אומרים שבכל התכשיטים חוץ מכבול ופאה נכרית אסורה להתקשט גם בתוך ביתה, וכל שכן בחצר המעורבת [כדעת תוס' במנחות]. ויש אומרים שכל התכשיטים דינם ככבול ופאה נכרית, ומותרת לצאת בהם לחצר שאינה מעורבת [כדעת רבינו תם] [שו"ע או"ח שג, יז-יח, וראה בשעה"צ שם נה ובהע' דרשו שם מהי הדעה העיקרית להלכה].

ובזמננו נהגו הנשים לצאת עם תכשיטים גם לרשות הרבים, ואין למחות בהם שמוטב יהיו שוגגות ולא יהיו מזידות. ועוד שכיון שכיום אין לנו רשות הרבים מדאורייתא לכמה פוסקים [שאיין עוברים בהם שישים ריבוא (וראה שו"ע או"ח שמה, ז וביביאה"ל שם)], אין טעם לגזירה זו כלל, ולכן מותרת לצאת עם תכשיטים גם לכרמלית (שו"ע ומשנ"ב שם, וראה בהע' דרשו שם לענין עדים גדולות שיש בהם רשות הרבים). ויש אומרים, שכיום שהתכשיטים מצויים ונשים רגילות לצאת בהם גם בחול, אין חוששים כלל שזמא תסירם להראות לחברתה (רמ"א שם).

כְּדֵי שְׂלֵא תִתְגַּנֵּה עַל בְּעֻלָּהּ, ועל ידי שלובשת פאה נכרית נראית כבעלת שער ומתנאה בכך, אך לרשות הרבים אסורה לצאת בה, שעל ידי חבישת הפאה יבחינו בכך שאינה בעלת שער ותתגנה בכך, וחוששים שזמא תבאוב להסירה (פני יהושע נו, ב ד"ה בתוספתא אי כבלא, ע"פ התוס' שם).

אִם כֵּן אַתָּה מְגַנֵּה עַל בְּעֻלָּהּ וְנִמְצָא בְּעֻלָּהּ מְגֻרָשָׁה כשלא תמצא חן בעיניו, ועל ידי מניעת הקישוטים ימהר לגרשה (שפת אמת, וראה שם שאין לפרש שיגרשה בגלל שאינה מתקשטת, שלא ידווח בכך, שהרי לכל אשה אסור להתקשט בימי נדתה), ורק רבי עקיבא חשש לכך כיון שסובר (גיטין ז, א) שמותר לאדם לגרש את אשתו גם כשמצא אחרת נאה הימנה, אבל חכמים הראשונים לא חששו לכך, כיון שסברו כבית שמאי ובית הלל שאסור לאדם לגרש את אשתו רק אם מצא בה דבר ערוה או שהקדיחה תבשילו (מרומי שדה, וכע"ז בסדרי טהרה קצה, יז). ■ להלכה, בקושי התירו להתקשט בימי נדתה, אלא כדי שלא תתגנה על בעלה (שו"ע י"ד קצה, ט, וראה כוונתו בחוט שני שם).

בְּגִדְתָּהּ תֵּהָא עַד שְׂתַבֵּא בְּמִים, ומפסק זה לומדים שנדה חייבת לטבול מדאורייתא להיטרו מטומאתה (תוס' הגיגה יא, א ד"ה לא נצרכה, יומא עח, א ד"ה רמז), וחכמים הראשונים סברו שטבילת נדה נלמדת מהפסוק (במדבר לא, כג) 'במי נדה יתחטא', ואמרו חז"ל (ע"ז עה, ב) מים שהנדה טובלת בהם (רשב"א). ויש שפירש, שגם רבי עקיבא לא למד מפסוק זה את עיקר דין טבילה לנדה, אלא הוא אזהרה לאשה שתרחיק את עצמה מבעלה ומטהרות עד שתטבול במים (רמב"ן לעיל יג, ב ד"ה בימה). ■ וכן נפסק להלכה (שו"ע י"ד קצה, א, וקצ"א, א).

אֶפִּילוּ בְּחֻדְרֵי חֻדְרֵים אָסוּר, שאם נתיר לו בחדרי חדרים, עלול לעשות כן גם ברשות הרבים כשיסבור שאין איש רואהו, או

אז תגלה בשרה [כדעת הסמ"ג בדעת רש"י, והמורכ"י] (משנ"ב שם כח-כט וביאה"ל שם).

חֻמְרָתָא דְפִילוֹן, קשר העשוי כקמיע ויש בתוכו מין בושם ששמו 'פילון' (רש"י כאן ובע"ב). ויש שכתבו, שה'חומר' [שבתוכו הבושם ששמו 'פילון'] הוא כמין כפתור קטן מכסף או מזהב (רש"י גיטין סט, ב, פיה"מ לרמב"ם), ויש שכתבו, ש'חומר' דפילון' פירושו בשמים בלולים ומעורבים (ר"ח, ר"ף ורא"ש, תוס' סוטה טו, א).

לֹא תֵצֵא בְכוֹנְנֶלֶת, ואינו נחשב כקמיע מומחה שמותר לצאת בו, כיון שהבושם אינו מעביר את הריח הרע, אלא רק מועיל שלא יריחו את הריח הרע (מאירי).

יְרַבְּנָן סְקָרֵי תְקֻשִׁיט הוּא, מחמת הבושם שבו, אך מצד עצמו אינו תכשיט (רש"י בע"ב ע"פ הגמ' שם, לשיטתו שה'חומר' היא קמיע שאינו תכשיט). ויש שכתבו, שנחשב תכשיט מחמת עצמו שעשוי מכסף או זהב (ריטב"א המיוחס לר"ן בשם הרא"ה, וכפירוש רש"י בגיטין סט, ב, והרמב"ם בפיה"מ שהבואו לעיל).

אִשָּׁה שְׂרִיחָה רַע לֹא שְׁלָפָא וּמְחִינָא, מפני שגנאי הוא לה לפרסם שהיא צריכה לכך (רש"י). אבל חכמים סוברים, שמאחר וכבר ידוע לכולם שהיא בעלת ריח רע שהרי רואים עליה את הכובלת, אינה מקפידה עוד להסתיר זאת, ולפיכך יש חשש שתסירנה להראות את התכשיט לחברותיה (רשב"א הלן סה, א).

המשך מדף סג.

גְּדוֹל הַמְלוּנָה יוֹתֵר מִן הַעוֹשֶׂה צִדְקָה, ודוקא כשהעני עדיין לא הורגל לקבל צדקה, אך כשהורגל כבר לקבל צדקה ואינו מתבייש בה, עדיף לתת לו צדקה מאשר להלוות לו (אהבת חסד ב יז).

וּמִטְוִיל בְּמִים יוֹתֵר מִכֶּלֶן - נותן לעני סחורה כדי שימכור אותה ומתחלק עמו ברווחים (רש"י), לפי שבכך העני אינו מתבייש כלל, מאחר וגם הנותן מרויח שכר מעסק זה, אך כשמלוה לו כסף עדיין העני מתבייש, מאחר ורק הוא נהנה מההלוואה והמלוה אינו נהנה כלל (ב"י י"ד רמט ד"ה מעלה, וראה מהרש"א). ■ וכן נפסק להלכה (ש"ך שם, ז, וראה באהבת חסד ב כא בהג"ה לענין עיסקא בזמננו).

אִם תִּלְמִיד חֶקֶם נֹקֵם וְנוֹשֵׁר כִּנְהָשׁ הוּא הִקְרִיחוּ עַל מִתְנִיָּד - וכמו שנחש נושך את האדם בעקב שהוא מקום שפל, כך נקמתו של תלמיד חכם היא רק בדבר קטן (מהרש"א יומא כב, ב ד"ה כל ת"ח). ויש שפירש, שכשם שהנחש אינו נהנה בנשיכתו כמבואר בתענית (ח, א), כך התלמיד חכם אינו נהנה מהנפקמה (מהר"ן חיות, וראה עוד ביומא כג, א מתי ראוי לת"ח לנקום ומתי ראוי לו למחול).

המשך מדף סד:

כֹּל שְׂאָסְרוּ חֻמְרֵים לְצֵאת בּוּ וְכוּ', אָסוּר לְצֵאת בּוּ לְחֻצָּר המעורבת [שמותו לטלטל בה חפצים] כשלושב בו, שזמא ישכח ויצא בו לרשות הרבים, ולכן גם בבית אסור להתקשט בתכשיטים (תוס' מנחות לו, ב ד"ה אי, רמב"ן בפ' הראשון, וכע"ז בריטב"א המיוחס לר"ן בדעת רש"י). ויש מפרשים, שאסור לצאת בתכשיטים אלו רק לחצר שאינה מעורבת, לפי שהיא דומה לרשות הרבים, ואם נתיר לצאת בהם לחצר שאינה מעורבת, יבואו להתיר גם ברשות הרבים, אך בחצר המעורבת וכל שכן בבית, מותר ללוש